

**Оцифрування мікроформ книг в
Національній історичній бібліотеці України у
відділі довідково-бібліографічної та науково-інформаційної роботи**

У відповідності до Концепції розвитку Національної історичної бібліотеки України такий важливий напрямок, як оцифрування фонду, виконувався за допомогою використання нової технології оцифрування мікроформ книг.

Мікроформи книги — фотодокумент на плівковому чи іншому носіїві, зменшені від 7,5 до 50 разів примірники видань, що мають вигляд мікрофільму, мікрокарти чи мікрофіші, який для виготовлення і використання потребує відповідного збільшення за допомогою мікрографічної техніки. Робота з мікроформами книги потребує використання читально-копіювальних апаратів та інформаційно-пошукових приладів.

Мікроформи виникають не лише у зв'язку з необхідністю зменшити розміри оригіналів (рукописів, книг, газет, малюнків, креслень тощо) у кілька разів, а й з метою зручності у користуванні, а також з метою тривалого зберігання змісту оригінального документа.

Мікрофільм (МФ) — зменшена копія документа, отримана фотографічним способом. МФ містить одне чи кілька текстових і графічних мікро зображень, об'єднаних спільним змістом. За часом появи в зовнішньому середовищі МФ поділяються на два види: мікрофільми-копії і мікрофільми-оригінали.

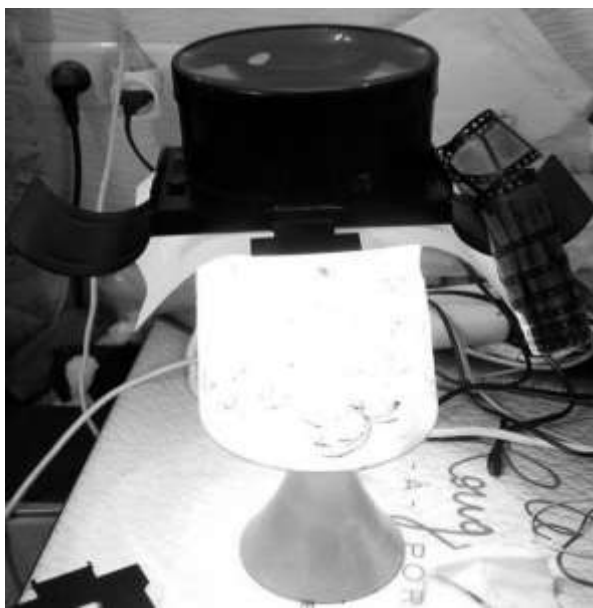
МФ-оригінал — це мікрофільм першого покоління, виготовлений у результаті безпосереднього фотографування документа. Такий МФ використовується на правах або замість оригіналу документа. МФ на правах оригіналу має відмітний символ виду "п", що розташовують на початку чи наприкінці рулону, відповідно перед і після контрольних кадрів. МФ-копія — це мікрофільм другого покоління, виготовлений у результаті послідовного копіювання МФ першого покоління п-ну кількість разів.

У фонді відділу довідково-бібліографічної та науково-інформаційної роботи зберігається понад 60 мікрофільмів книг різної тематики. З метою розкриття фондів Національної історичної бібліотеки України та зручності використання мікрофільмів було прийнято рішення про оцифрування мікроформ книг.

Але перед тим, як робити оцифрування мікрофільмів, перед фахівцями постало питання: як зробити електронну копію мікрофільмованих документів так,

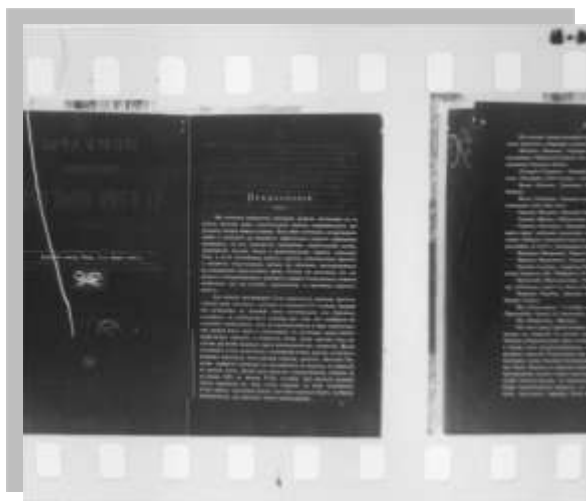
щоб Бібліотека не витрачала на це кошти (закупівля спеціального сканеру «Сканер мікрофільмов ST ViewScan III»)?

Тому, за відсутності спеціального обладнання була використана наступна технологія оцифрування мікроформ, яку розробила одна зі співробітниць відділу довідково-бібліографічної та науково-інформаційної роботи. На приладі, який розсіює світло (в нашому випадку настільна лампа), розміщується мікрофільм у спеціальному пристрої для фотоплівок, потім накладається збільшувальна лінза і фотографується за допомогою смартфона, на якому виставлений потрібний фільтр (фотоефект «негатив»).

Технологія оцифрування

Один кадр фотографується декілька разів для того, щоб була можливість вибрати найкращий. Після цього готові фотознімки переміщуються на комп'ютер. Вибираються найкращі за якістю фотознімки та редагуються в програмі XnView. Готові копії передаються до відділу телекомунікаційних технологій та електронних ресурсів, працівники якого форматують копії у відповідний формат та розміщують їх на сайті для загального користування.

Вигляд плівки без фільтру.

З початку 2017 року з фонду відділу довідково-бібліографічної та науково-інформаційної роботи було відібрано профільні видання історико-краєзнавчого змісту, для більш детального розкриття фондів Бібліотеки. Було складено список з 26 мікроформ книг. Опрацьовано каталоги для відбору тих мікроформ, яких немає в друкованому вигляді, але вони мають краєзнавчу та історичну цінність, це зокрема : **Антонович В. Б. Исследования о городах в Юго-Западной России по актам 1432-1798** / В. Б. Антонович. – Киев: Университет. тип., **1870**. – 95 с.; **Аристов И. О земле Половецкой: ист.-геогр. очерк** / И. Аристов. – Киев: Тип. В. И. Давиденко, **1877**. – 26 с.; **Бучневич В. Е. Полтава и её историческое прошлое** / В. Е. Бучневич. – Полтава: Тип. И. А. Дохмана, **1898**. – 35, X с.; **Военно-статистическое обозрение Российской империи. Т. 2. Ч. 1: Херсонская губерния**. – СПб.: Тип. Деп. Ген. Штаба, **1849**. – 229, 86 с., 15 л. табл.; **Голубовская Н. П. Владимир Мономах** / Н. П. Голубовская; под ред. В. Е. Данилевича. – Киев: Тип. А. И. Гросман, **1915**. – VIII, 122 с.; **Иконникова А. Л. Киев, мать городов русских** : ист. путеводитель по Киеву, с прил. плана древнего Киева / А. Л. Иконникова. – Киев: Изд. Киев. о-ва распространения рус. печат. слова, **1915**. – 55 с.; **Историческая записка и отчет о Киевских высших женских курсах за первое четырехлетие (1878-1882)**. – Киев: Университет. тип., **1884**. – 35 с.; **История Киевского института благородных девиц 1838–1888 гг.** / сост. М. М. Захарченко. – Киев: Тип. Кульженко, **1889**. – 163, III с., 6 л. ил. план, карт.; **Константинович Н. Обозрение Румянцевской описи Малороссии**. – [Вып. **4: Полк Стародубский**] / Н. Константинович. – Чернигов: Изд. Чернигов. губерн. стат. ком-та, **1875**. – С. 394-857; **Крылова М. А. Старый Киев: очерки из жизни славян на Днепре** / М. А. Крылова. – Москва, **1916**. – 146 с.: ил.; **Лазаревский А.**

М. Исторические очерки сел Конотопского уезда. Юговосточная часть уезда / А. М. Лазаревский. – Чернигов: Тип. губерн. правления, **1886**. – 33 с.; **Лазаревский В. А. Русский народ в Карпатах. Галицкая Русь в её борьбе за свою национальную самобытность** / В. А. Лазаревский. – 2-е изд. – Киев: Тип. т-ва Кушнерев, **1915**. – 29 с.; **Мемуары, относящиеся к истории Южной Руси. Вып. 2: (XVI ст.)** / М. Литвин и др. ; под ред. В. Антоновича. – Киев: Тип. Корчак-Новицкого, **1890**. – 136 с.; **Петровский С. (протоиерей). Киев, его святыни и достопримечательности**: :с рисунками в тексте, 2 планами пещер Киево-Печерской Лавры и планом г. Киева / С. Петровский. - Изд. 7-е. - Одесса, **1918**. - 104с.+ 1 л. карты.; **Тагин Ф. А. Киев : мать городов русских** / Ф. А. Тагин. – Пг. : Губинский, **1915**. – 59 с. : рис. – (Б-ка «Друг школы»); **Титов В. И. Киево-Подольские монастырские и приходские храмы сто лет тому назад** / В. И. Титов. – Киев : Университет. тип., **1911**. – 21 с.; **Филевич И. П. Польша и польский вопрос** / И. П. Филевич. – Москва: Университет. тип., **1894**. – 104 с. ; **Ясногурский Ф. Н. Киев былой, настоящий и будущий**: рассказ очевидца: для собственного чтения / Ф. Н. Ясногурский. – Киев : Тип. Дубовика, **1913**. – 110, XVI с. : ил.

Перелічені видання є вже оцифрованими та розміщеними на сайті Бібліотеки <http://www.nibu.kiev.ua/>. Вони мають великий попит серед користувачів.

Додається весь список оцифрованих мікрофільмів:

1. Антонович В. Б. Исследования о городах в Юго-Западной России по актам 1432-1798 / В. Б. Антонович. – Киев: Университет. тип., 1870. – 100 кдр.
2. Аристов И. О земле Половецкой: ист.-геогр. очерк / И Аристов. – Киев : Тип. В. И. Давиденко, 1877. – 33 кдр.
3. Богданов П. Указатель русской литературы по описанию отдельных русских частновладельческих хозяйств. 1765–1902 гг. / П. Д. Богданов. – СПб. : Тип. Киришбаума, 1904. – 122 кдр.
4. Бучневич В. Е. Полтава и её историческое прошлое / В. Е. Бучневич. – Полтава: Тип. И. А. Дохмана, 1898. – 51 кдр.
5. Военно-статистическое обозрение Российской империи. Т. 2. Ч. 1: Херсонская губерния. – СПб.: Тип. Деп. Ген. Штаба, 1849. – 353 кдр.
6. Главнейшие источники для истории св. Кирилла и Мефодия / сост. : А. Д. Воронова. – Киев: Тип. В. И. Давиденко, 1877. – 332, XX, II с.
7. Голубовская Н. П. Владимир Мономах / Н. П. Голубовская ; под ред. В. Е. Данилевича. – Киев: Тип. А. И. Гросман, 1915. – 136 кдр.

8. Иконникова А. Л. Киев, мать городов русских: ист. путеводитель по Киеву, с прил. плана древнего Киева / А. Л. Иконникова. – Киев: Изд. Киев. о-ва распространения рус. печат. слова, 1915. – 63 кдр.
9. Историческая записка и отчет о Киевских высших женских курсах за первое четырехлетие (1878-1882). – Киев : Университет. тип., 1884. – 43 кдр.
10. История Киевского института благородных девиц 1838–1888 гг. / сост. М. М. Захарченко. – Киев : Тип. Кульженко, 1889. – 187 кдр.
11. Константинович Н. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. – [Вып. 4 :Полк Стародубский] / Н. Константинович. – Чернигов: Изд. Чернигов. губерн. стат. ком-та, 1875. – С. 394-857.
12. Крестьянское хозяйство в Мелитопольском уезде / сост. К. Вернер, С. Харизолинов. – Москва : Тип. Исленьева, 1887. [Запорожская область]. – 320 кдр.
13. Крылова М. А. Старый Киев : очерки из жизни славян на Днепре / М. А. Крылова. – Москва, 1916. – 151 кдр.
14. Лазаревский А. М. Исторические очерки сел Конотопского уезда. Юговосточная часть уезда / А. М. Лазаревский. – Чернигов : Тип. губерн. правления, 1886. – 37 кдр.
15. Лазаревский А. М. Обзорение Румянцевской описи. [Вып. 1: Полк Черниговский] / А. М. Лазаревский. – Чернигов : Губерн. тип., 1866. – 138 с.
16. Лазаревский А. М. Обзорение Румянцевской описи. [Вып. 2, 3 : Полки Киевский, Нежинский] / А. М. Лазаревский. – Чернигов : Изд. Чернигов. губерн. стат. ком-та, 1867. – С. 142-390.
17. Лазаревский В. А. Русский народ в Карпатах. Галицкая Русь в её борьбе за свою национальную самобытность / В. А. Лазаревский. – 2-е изд. – Киев: Тип. т-ва Кушнерев, 1915. – 33 кдр.
18. Максимович М. А. Письма о Киеве и воспоминания о Тавриде / М. А. Максимович. – СПб., 1871. – 154, II с.
19. Мемуары, относящиеся к истории Южной Руси. Вып. 2: (XVI ст.) / М. Литвин и др. ; под ред. В. Антоновича. – Киев : Тип. Корчак-Новицкого, 1890. – 136 с.
20. Мозговой В. Г. Очерк Киевской губернии / В. Г. Мозговой. – Киев, 1881. – 82, XVII с.
21. Неустроев А. Н. Указатель (А-В) всех имен и статей, встречающихся в русских повременных изданиях и сборниках за 1703 – 1802 гг. и в историческом разыскании о них / А. Н. Неустроев. – СПб, 1892. – 123 кдр.

22. Петровский С. (протоиерей). Киев, его святыни и достопримечательности: с рисунками в тексте, 2 планами пещер Киево-Печерской Лавры и планом г. Киева / С. Петровский. - Изд. 7-е. - Одесса, 1918. - 110 кдр.

23. Тагин Ф. А. Киев : мать городов русских / Ф. А. Тагин. - Пг. : Губинский, 1915. - 66 кдр. - (Б-ка «Друг школы»).

24. Титов В. И. Киево-Подольские монастырские и приходские храмы столет тому назад / В. И. Титов. - Киев: Университет. тип., 1911. - 34 кдр.

25. Филевич И. П. Польша и польский вопрос / И. П. Филевич. - Москва : Университет. тип., 1894. - 110 кдр.

26. Ясногурский Ф. Н. Киев быллой, настоящий и будущий: рассказ очевидца: для собственного чтения / Ф. Н. Ясногурский. - Киев : Тип. Дубовика, 1913. - 148 кдр.

**Валентина Кисельова,
м. Київ**

**Сучасний стан організації краєзнавчої роботи
у регіональних бібліотеках України
(за результатами дослідження 2019 року)**

Серед основних напрямів, які окреслені «Стратегією розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року» зазначені: удосконалення нормативно-правової бази, яка стосується діяльності бібліотек, науковий супровід розвитку бібліотек в умовах якісних змін, забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек [1].

На сучасному етапі постійно зростає роль краєзнавчої бібліотечної діяльності (далі – КБД), що пов'язано з процесами відродження і збереження національних культур, проведенням адміністративно-територіальної реформи, прагненням окремих регіонів інтегруватися в світовий культурно-інформаційний простір. Це актуалізує проблему наукового обґрунтування організаційних засад КБД.

Національна історична бібліотека України (далі - НІБУ) як методичний центр з історико-краєзнавчої бібліотечної роботи впродовж усіх років незалежності здійснює вивчення різних аспектів КБД регіональних бібліотек країни, визначає основні тенденції її розвитку та шляхи подальшого удосконалення. На IV-х Краєзнавчих читаннях пам'яті Петра Тронька засвідчено, що моніторинг фахового інформаційного потоку показав перевагу позитивних тенденцій у методичному забезпеченні розвитку головних підсистем бібліотечного краєзнавства та